

остатоци. Временски период период, на кој му припаѓаат овие наоѓалишта, е доцното средновековие, односно XIV—XVII век.

Ваква е импресијата, што ни ја оставија изворите на старите автори како и резултатите од археолошкото рекогносцирање за развојот на праисториските, античките и средновековните наоѓалишта во радовишката котлина. Како и другите области во Македонија, така и радовишкиот крај е богат со археолошки наоѓалишта и споменици на старата материјална култура. Поради тоа се наложува да се изведат поопсежни испитувања на неговата стара историја. Во оваа студија не се опфатени наоѓалиштата од планинското подрачје на оваа општина, кои остануваат неиспитани.

К. ПЕТРОВ

650 ГОДИНИ ГРАДЕЖНА И УМЕТНИЧКА ИСТОРИЈА НА ЛУВР

Надвор од секое сомневање е фактот дека значењето на Париз беше условено со неговото растење, што ја определи и неговата улога како управен центар на целата земја. Ова средиште на римската провинција Галија и покрај варварското разурнување во 280 година н. е. го продолжи својот развиток и натаму во ранохристијанскиот период и подоцна под владеењето на краловите од меровиншката, каролиншката и капетиншката династија. Околностите на борбата на француските кралоци со другите самостојни француски војводства беа причина за градење на одбранбени ѕидови околу Париз во XII век. И токму при фортификацирањето на Париз е подигната и најстарата градба на Лувр, што е одамна урната, но чии доградувања и изменувања траат низ целиот период од XV до XIX век.

Се смета дека стариот Лувр е изграден околу 1200-тината година од кралот Филип Август како тврдина, што требала да го брани Париз на најнесигурното место во тогашните бедеми и заземала само една четвртина простор од денешниот Квадратен двор. Во оваа тврдина бил сместен војниот арсенал и кралските вредности, додека кралот и дворјаните останале во Пале д'ла Сите, на поголемиот сенски остров во зградата крај тогашната и сега зачуваната црква Сент Шапел.

Во ваква состојба остана Лувр сè до XIV век кога го загуби значението на тврдина, затоа што градските фортификации во тоа време беа многу проширени така што Лувр остана внатре сред бедемите. Тогаш во средината на XIV век кралот Шарл V ја адаптира тврдината создавајќи од неа дворец за живеење. Меѓутоа, во долгиот период од едно столетие и пол, сè до 1527 година во Лувр немаше никакви големи градежни промени,

Од 1527 година кога кралот Франсоа I се одлучи да живее во Лувр, беа започнати многу градежни промени во следење на една нова архитектонска замисла. Тогаш беше урнат донжонот — големата висока кула и бочните фортификациони ѕидови на чие место беа создадени градини. Но ова беа само мали промени. Главните промени настанаа од 1546 година наваму кога кралот му нарача на знаменитиот архитект Пјер Леско да согради нова кралска палата, на просторот на старата тврдина, сосем според современите барања. Иако нарачувачот кралот Франсоа I умре 1547 година, Леско ги продолжи градежните работи и натаму во време на владеењето на краловите Анри II и Анри III. Тогаш беа околу Квадратниот двор изградени дел од западното и дел од јужното крило, така што Лувр уште ги имаше горските делови од старата тврдина и ренесансните делови од новоградбите во југозападниот агол.

Подоцна еден политички настан беше повод за натамошното доградување на Лувр. Имено, кога 1559 година во палата Де Турнел при турнир беше убиен кралот Анри II, кралицата Катарина Медичи одлучи да ја разурне палатата и да се пресели во Лувр заедно со младиот крал. Но бидејќи сакаше да создаде амбиент за живеење по свој вкус, кралицата му нарача на архитектот Филибер Д'лорм да изгради една палата оддалечена од Лувр. Д'лорм ја подигна палатата 500 метра западно од Лувр на местото наречено Тиљери, според кое и палатата го доби името. По смртта на Д'лорм во 1570 година, работите ги продолжи архитектот Жан Билан, но во 1570 година тие беа прекинати. Градењето на палатата Тиљери беше продолжено дури по дваесет години во 1594 година во времето на Анри IV, кој што нарача да се догради јужниот дел на Тиљери кон Сена со градба наречена Павијон д' Флор. Северниот дел на Тиљери Павијон д'Марсан е дограден дури во времето на Луј XIV. За врска меѓу стариот Лувр и Тиљери беше изграден по нарачка на Катарина Медичи еден покриен ходник на Ке ди Лувр и Ке ди Тиљери, врз кој во времето на кралот Анри IV беше додаден и еден кат.

На најстариот дел од Лувр околу Квадратниот двор не се работеше веќе долго време и тој остана без промени. Дури во 1624 година по нарачка на Луј XIII архитектот Жак Л' Мерсие го конструира северозападното крило наречено Павијон д' Л'орлож. За особено одбележување е дека Л' Мерсие го изгради ова крило во стилска еднаквост со градбата од Пјер Леско. Но работите на изградбата набргу запреа поради немање пари. Градежните работи ги продолжи Луј Л'Во во 1659 година по нарачка на Луј XIV. Тогаш во 1664 година беше доградено јужното крило и соградени северното и источното крило со стилските елементи од првите градби од Пјер Леско.

Кралот Луј XIV беше продолжувач на нарачката за Лувр и неговата желба за една величествена фасада на источното крило

требаше да ја реализира познатиот италијански архитект Лоренцо Бернини. Меѓутоа, кога Лоренцо Бернини предложи сосем да го разурне Лувр за да подигне на тоа место нова палата што ќе го вчудовиди светот, тој најде на отпор и ги ограничи своите замисли. Бидејќи, неговиот проект и редуциран се покажа несоодветен со прочуеноста на авторот, беше формирана комисија од Луј Л' Во, Шарл Л' Брен и Клод Перо за нов проект. Тогаш во времето меѓу 1667 и 1673 година според проектот на Клод Перо фасадата на источното крило доби величествена колонада според што тоа крило и го доби името. Тогаш конечно беа доградени и надворешните фасади на северното и јужното крило стилски усогласени со колонадната фасада. Но кога кралскиот двор во 1680 година сосем се пресели во Версај престана натамошната градба на Лувр и деловите градени од Луј Л' Во и Клод Перо останаа без покрив. Тогаш во одаите на Лувр се вселија уметници, некои од нив многу познати. Се дојде дури до таму што сред Квадратниот двор на Лувр беа изградени куќарки, а од надворешната страна бараки. Оваа состојба на Лувр, што во 1750 година беше близу до демолирање, се обиде да ја среди надуправителот Марињи, но сосем безуспешно.

Положбата битно се измени во времето по Револуцијата кога Наполеон I се смести во Тилери. Наполеон I нареди да бидат иселени сите придојдени и им нарача на архитектите Персие и Фонтен да ги завршат работите на сите четири крила околу Квадратниот двор и да ја декорираат целата внатрешност. Истовремено нарача изградување на северната галерија на сегашната улица Д' Риволи, што требаше да го поврзе Павијон д' Марсан со Лувр. Меѓутоа, паѓањето на Наполеон I во 1814 година значеше и крај на оваа градежна иницијатива.

Работите продолжија дури во 1852 година по нарачка на Наполеон III. Тогаш архитектите Висконти и Л' Фиел доградија големо северно крило на улицата Д' Риволи, што го поврзуваше крилото од Наполеон I со Лувр од Квадратниот двор. Иста таква градба беше додадена и кон јужната галија од Катарина Медичи. На тој начин сред овие згради се формира Плас ди Карусел.

Меѓутоа, со ова не свршија промените во Лувр, бидејќи во 1871 година во време на Париската Комуна, беше запален делот Тилери. Подоцна беа поправени сите оштетувања на Лувр, но Тилери не беше возобновен и на тој простор сегашниот парк ги сврзува зелените површини од Плас ди Карусел сè до Плас д' ла Конкорд.

Така во тек на 650 години градежни промени од тврдина Лувр стана и кралски дворец, за да зазема сега едно од најважните места меѓу светските музеи, со илјадници експонати од египетски, антички и средновековни објекти и современи скулптури и слики.